

ПРОБЛЕМИ СТРАХУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ

УДК 336:368.025.6(477)

Заржецький В.І., студент 2 курсу
Факультету економічної інформатики
ХНЕУ ім. Семена Кузнеця

Кожен суб'єкт господарювання має ризики фінансових втрат, такі як втрата або недоотримання прибутку через якісь непередбачувані обставини, пов'язані з веденням підприємницької (фінансової) або кредитної діяльності.

Фінансові ризики – це загрози, які характеризуються ймовірністю втрат фінансових ресурсів у підприємницькій діяльності, а страхування фінансових ризиків, відповідно, є захистом для підприємців та комерційних банків від настання несприятливих умов для їхньої діяльності і втрат грошових коштів [1].

Непередбачувані умови можуть мати різний характер : від коливання курсу валюти під час фінансових угод до стихійних бід, які тягнуть за собою лише збитки для суб'єктів господарської діяльності.

На рис. 1 представлено види фінансових (пов'язаних з економічною діяльністю суб'єктів господарювання) та кредитних ризиків (виникають у процесі активної банківської діяльності) [2].

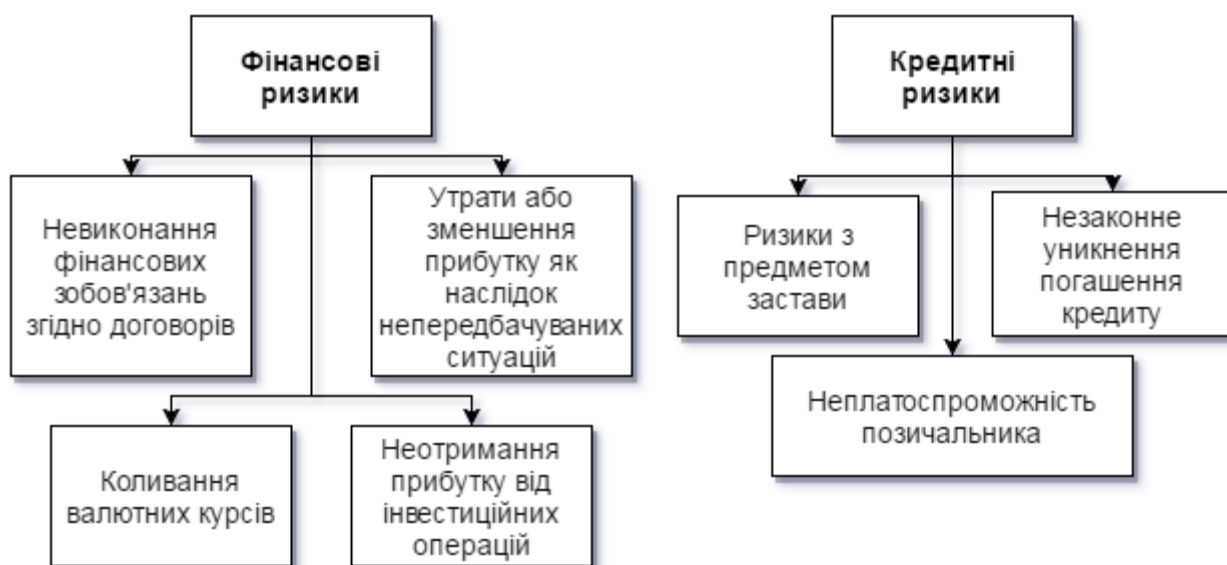

Рис. 1. Види фінансових та кредитних ризиків

Більшість світових практик ототожнюють фінансові та кредитні ризики, хоч вони притаманні конкретним суб'єктам господарської діяльності (фінансові – підприємцям; інвестиційні – суб'єктам інвестиційної сфери; кредитні – комерційним банкам і т.д.).

Проте, ці ризики, як страхові випадки, лише поверхнево описані в Законі України «Про страхування» [3] (окреслені види страхування, але не уточнені їх визначення та не надані класифікації). Цим нормативним документом керується будь-який суб'єкт, що займається страховою діяльністю на території України.

Світова практика виділяє 11 видів фінансово-кредитного захисту від непередбачуваних випадків, з них найрозповсюдженими є: інвестиційні, інфляційні, валютні, кредитні та ризики неплатоспроможності. Також кожен з цих випадків має законодавчо передбачену описово-кваліфікаційну базу, що робить питання страхування власного бізнесу від фінансово-кредитних ризиків більш прозорим та популярнішим в інших більш розвинених країнах. Саме тому проблему законодавчої бази щодо цього питання можна назвати головною проблемою страхування фінансових ризиків в Україні.

Проте, існує ще декілька не менш важливих проблем. Однією з яких є використання системи страхування для податкової оптимізації (зменшення фіскального зобов'язання шляхом використання всіх можливих законних інструментів та методів). Наприклад, за статистичними даними вітчизняне страхування фінансових ризиків є малопопулярним, але має значні об'єми платежів (станом на 30.09.2014 – 809,2 млн. грн. (або 18,0%), а на 30.09.2015 – 1 416,4 млн. грн. (або 21,1%)[4], що свідчить про набирання обертів цього виду страхування).

Парадоксальність цієї ситуації спричинена тим, що суб'єкти господарювання використовують страхову систему тіншовим шляхом – є декілька схем, які направлені на махінації з грошовими коштами, деякими з них є:

1. виплачування через страхові фонди заробітної плати працівникам, обходячи оподаткування, (ліквідовано законодавчими обмеженнями);

2. переведення фінансів у готівку через страхові системи;
3. утворення «зайвих» грошей, шляхом укладання договорів за завищеною ціною, які мають можливість бути виведеними страховою компанією;
4. вивезення грошового капіталу за кордон шляхом перестраховальника-нерезидента;
5. податкова оптимізація шляхом кептивної страхової компанії;
6. використання для придбання нового підприємства шляхом капіталізації компанії, яка займається страховою діяльністю і через деякий час придбає цінні папери якогось підприємства, що робить її власником або співвласником[5].

У відповідь на ці тіньові схеми суб'єкти страхування встановлюють високі рівні франшизи (8-15% від страхової суми) та страхові тарифи (середній тариф коливається на рівні 5-7% і більше у залежності від ризиковості та терміну страхування). Це обумовлює специфічні умови страхування.

Таким чином, наступними проблемами можна виділити використання тіньових схем та високі рівні франшизи і страхових тарифів. Що, знову ж таки, зменшує популярність і раціональність використання страхування фінансових ризиків в Україні.

Отже, в Україні страхування фінансово-кредитних ризиків використовується здебільшого суб'єктами господарювання задля зменшення оподаткування їх прибутків, але вирішивши перелічені вище проблеми, цей український вид страхування стане сприятливішим для підприємців та комерційних банків, а саме поліпшиться адекватність та цілеспрямованість використання цього інструменту, як на закордонному просторі. Потрібно лише законодавчо врегулювати це питання :

1. створення повної нормативно-обґрунтованої бази класифікацій страхових ризиків;
2. контроль страхових тарифів з боку держави;
3. ліквідація тіньових схем і деяких інших проблем страхування фінансових ризиків.

Це принесе стабілізацію становища фінансово-кредитних операцій і, відповідно, дасть поштовх зростанню економічного становищу України, а послуги фінансового страхування стануть популярнішими.

Література

1. Клапків М.С. Страхування фінансових ризиків / М.С. Клапків // Тернопіль: Економічна думка & Карт-бланш, 2002. – 570 с.
2. Корф М. Страхування ризиків банківської діяльності / М. Корф // Фінансовий ринок України. - 2011. - № 3. - С. 17
3. Про страхування: Закон України від 16.03.07 №85/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
4. Страховий ринок у 2015 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/files/file00559.pdf>.
5. Таркуцяк А.О. Страхові послуги: Навчальний посібник / А.О. Таркуцяк – К.: В-во Європейського університету, 2004. – 579 с.

Науковий керівник,
к.е.н.

Остапенко В.М.

Опубліковано в авторській редакції